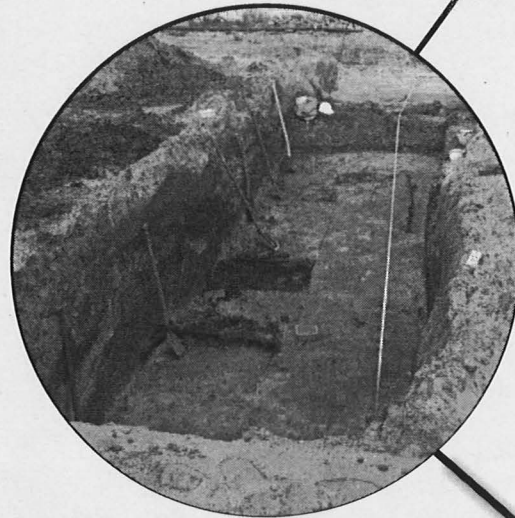
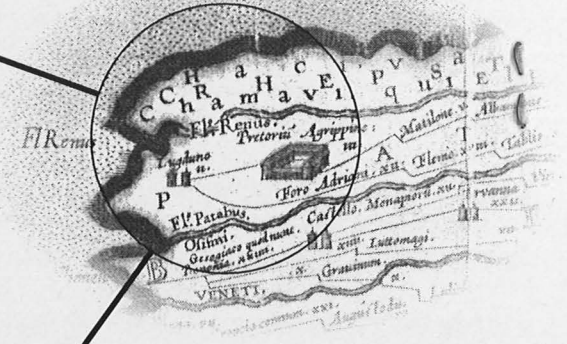

ARCHEOLOGISCHE WERKGEMEENSCHAP NEDERLAND
AFDELING RIJNSTREEK
2012 - NUMMER 1

Renus

- IN DIT NUMMER:
- ALGEMENE LEDENVERGADERING
 - JAARVERSLAGEN
 - LEZINGEN
 - TOEKOMST RENUS
 - RAPPORT OPGRAVING AALSMEER

Redactie Renus
Vrijheidslaan 108
2321 DL LEIDEN

DRUKWERK

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Van der
Bezebinder 145
2401 HR Alphen a/d Rijn

Renus is een uitgave van de afdeling Rijnstreek van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland (A.W.N.) en verschijnt tenminste tweemaal per jaar. Oplage ca. 250 stuks. Redactie: P.J.M. de Baar.

ARCHEOLOGISCHE WERKGEMEENSCHAP AFDELING RIJNSTREEK

KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER CATEGORIE

	kosten	
A	Lezingen	€ 570,2
B	Renus / Renusreeks	€ 720,0
C	Bestuurskosten	€ 50,2
D	Kosten Huisvesting c.a.	€ 68,2
E	Kosten tijdelijke huisvesting	€ 1.342,3
F	Deskundigheidsbevordering	€ 500,0
G	Kosten opgravingen	€ 33,4
H	Kosten Uitwerkingen	€ 268,1
blad 3	Afschrijving '11; 1 compu	€ -
		<u>€ 3.552,7</u>
	uitgaven =	€ 3.552,7
	Verschil is negatief	<u>€ 82,8</u>

UITNODIGING VOOR HET BIJWONEN VAN DE ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN DE AWN-AFDELING RIJNSTREEK MAANDAG 5 MAART 2012

Plaats: Archeologiehuis Alphen aan den Rijn (bij Archeon), aanvang 19.30 uur.

Agenda:

1. Opening
2. Vaststelling agenda
3. Mededelingen
4. Notulen van de Algemene Ledenvergadering van 1 maart 2011 (zie hieronder)
5. Jaarverslagen (zie elders in deze *Renus*)
6. Verslag van de kascontrolecommissie
7. Benoeming kascontrolecommissie voor 2012
8. Financiën (zie de stukken elders in deze *Renus*)
9. Bestuurssamenstelling: Henk Hegeman is statutair aftredend en niet herkiesbaar. Het bestuur stelt als nieuw bestuurslid (en penningmeester) voor Els Koeneman. Bert Zandbergen, secretaris, is aftredend maar herkiesbaar; hij stelt zich herkiesbaar. Tegenkandidaten kunnen gesteld worden volgens art. 3.2.3 van het Huishoudelijk Reglement tot uiterlijk zeven dagen voor 5 maart, schriftelijk ondersteund door tenminste tien leden. Deze kandidaatstelling moet vergezeld gaan van een schriftelijke verklaring van de kandidaat, waarin deze verklaart bereid te zijn in het bestuur zitting te nemen.
10. Stand van zaken beleidsdoelen van het bestuur
11. Rondvraag
12. Sluiting

Na afloop zal een koffiepauze worden ingelast, waarna rond 20.30 uur dr. Antoine Wilbers een **lezing** zal houden over **Het mondingsgebied van de Oude Rijn: een beter verwachtingsmodel d.m.v. geoarcheologisch onderzoek** (zie hierover meer elders in deze *Renus*).

Notulen van de Jaarvergadering van de AWN afdeling Rijnstreek, 1 maart 2011

De voorzitter opent de vergadering; aanwezig zijn het bestuur en 25 leden.

Vaststelling agenda: er zijn geen wijzigingen in de agenda.

Mededelingen: er zijn geen mededelingen van het bestuur. Uit de vergadering komt een vraag over binnengekomen stukken. Het bestuur geeft als reactie dat deze als regel niet in de agenda worden opgenomen. Als er door een lid een brief of e-mail gestuurd wordt met een vraag of opmerking voor de vergadering, dan kan deze als agendapunt opgevoerd worden.

Notulen van de vorige jaarvergadering: deze worden zonder wijziging goedgekeurd.

Er wordt opgemerkt dat er een foutje in de Renus staat: het archeologisch jaarverslag heeft betrekking op 2010. Het bestuur zegt toe dit te veranderen.

De kascommissie

Leo den Hollander voert het woord namens de commissie, met het voorstel om de jaarstukken goed te keuren.

De penningmeester legt uit dat we interen op vermogen sinds de invoering van de Malta-regelgeving. De voorzitter stelt dat we via publicaties aan subsidies kunnen komen.

Hans Postma vraagt naar de hoogte van de huur voor dit jaar. De maandelijkse huur is € 190,--. Er is geen huur begroot voor het hele jaar, want we verwachten in de loop van het jaar over te gaan naar het Archeologiehuis. De kosten van de verhuizing zijn in de begroting opgenomen. *Tom Hazenberg* heeft € 500,-- toegezegd voor de Renus-reeks.

De financiële stukken worden bekrachtigd met een handtekening.

Benoeming nieuwe kascommissie: *Dé Steures* en *Jan Willem Bron* vormen de nieuwe kascommissie.

De subsidie voor de Reuvensdagen wordt verdeeld over Titia, Dick, Suus en Pierre; het restant wordt besteed aan boeken. Leo vraagt om de subsidie eens aan een ander doel of andere mensen te besteden. De voorzitter zegt dat iedere educatie/deskundigheidsbevordering subsidiabel is, maar deze moet wel het verenigingsbelang dienen.

Deze zomer verhuizen we naar het Archeologiehuis. Het nieuwe gebouw van het Provinciaal Archeologisch Centrum is een nabootsing van de Romeinse boerderij van Rijswijk-de Bult. We krijgen een deel van de benedenverdieping, waar ook de spoelruimte komt. De eerste verdieping wordt onze werkruimte. We moeten daar ook onze werkzaamheden tonen, want dit is onze tegenprestatie voor de Provincie. De Provincie weet dat we alleen op dinsdag overdag aanwezig zijn. De tweede verdieping is helemaal voor ons gereserveerd. De Provincie verstrekt nieuwe rekken.

Een probleem is dat voor veel leden Alphen aan den Rijn verder weg is dan Leiden. De voorzitter geeft als suggestie om de maandagavond te

verzetten naar de dinsdagavond. Carpoolen is ook een optie. De voorzitter spreekt zijn ongerustheid uit over de te kleine actieve kern van de vereniging.

Vijf gemeenten hebben nog geen archeologisch beleid, te weten Boskoop, Nieuwkoop, Zoeterwoude, Kaag en Braassem en Nieuwkoop. Bij veel andere gemeenten is het beter gesteld en worden er verwachtingskaarten aangeemaakt en een gemeentelijk archeologiebeleid opgesteld.

Bestuursamenstelling: *Odile* gaat tijdelijk in Griekenland werken, zodat de voorzitter stelt dat er ruimte is voor uitbreiding van het bestuur.

Educatie: het Erfgoedhuis Zuid-Holland verstrekt een leskist en *Odile* organiseert een workshop om proef te draaien. De gemeente Teylingen wordt de eerste klant. Dit jaar gaat het draaien. *Maria Sidermans* vraagt wanneer de leskist komt en de educatie gaat starten. Het bestuur antwoordt dat er nog geen datum is vastgesteld en zegt toe dat het actie onderneemt in deze.

Om een opgravende vereniging te blijven is voor 2011 gepland:

1. een booronderzoek in Koudekerk in de Hondsdijkse polder aan de Molenwetering;
2. Voorschoten Donklaan, een terrein waar mogelijk Vlaardingercultuur aanwezig is. *Lauren Bruning* (gemeente Voorschoten) wil dat de AWN dit vrijgegeven terrein opgraft. De gemeente Voorschoten neemt waarschijnlijk de kosten van de kraanhuur op zich;
3. Valkenburg vliegveld, naast de voorziene 16 km proefsleuven wordt er veel van het terrein niet opgegraven. *Boudewijn Voormolen* (Katwijk) vindt dat de AWN de vrijgegeven terreinen mag opgraven. Dit kan in het najaar gaan gebeuren;
4. In april is er een vlakdekkende opgraving in Leiderdorp via *Becker & Van de Graaf*.

Rapportage: opgraven zonder rapportage is zonde van het werk. In de Renus-reeks kan een tussentijdse rapportage plaatsvinden.

- Bodegraven: publicatie is voorzien voor eind 2011.
- Voorschoten 'Het Wapen' wordt dit jaar gepubliceerd. *Lauren Bruning* staat achter de publicatie.
- De twee booronderzoeken uit Waddinxveen worden dit jaar gepubliceerd.
- Ook Noordwijk Boeckhorst wordt gepubliceerd.
- Voorschoten HEMA is erg lang geleden en nog steeds niet gepubliceerd.

- Bodegraven-Paardenburg is niet binnen de vereiste termijn gepubliceerd. Er is een miscommunicatie geweest tussen de gemeente, ADC en AWN.

De voorzitter doet een oproep tot uitwerking van oude opgravingen en legt daarbij erg de nadruk op het belang van publiceren.

Er komt een vraag uit de vergadering of de opgravingen ook in het weekend plaats kunnen vinden. De voorzitter stelt dat er bij genoemde opgravingen ook op zaterdag gegraven kan worden.

Uit de vergadering komt de vraag of archeologische bedrijven een vergoeding geven als tegenprestatie voor medewerking door de AWN. De voorzitter haalt de vergoeding voor de opgraving bij Hazerswoude N11 aan.

Stand van zaken huisvesting: in de loop van dit jaar verhuizen we naar Alphen aan den Rijn. Voor de komende tien jaar zijn we daar te gast in het PAC.

Rondvraag

De reservering voor de Renuis-reeks roept vragen op. Het bestuur stelt dat rapportage kosten met zich meebrengt. De voorzitter stelt dat de publicaties van dit jaar hieruit betaald worden.

Jos de Wit vraagt waarom de computer in twee jaar afgeschreven wordt. De penningmeester stelt dat dit een veilige periode is, wat niet betekent dat na deze periode de pc afgevoerd wordt.

Levina de Bree vraagt naar de beantwoording van een brief; haar verzoek is te lang blijven liggen. Zij heeft geen schriftelijke reactie gehad, maar het bestuur belooft beterschap.

Hierna sluit de voorzitter de jaarvergadering.

BESTUURLIJK JAARVERSLAG AWN-AFDELING RIJNSTREEK OVER 2011

Bestuur

Het bestuur kende de volgende samenstelling:		gekozen:	aftredend:
Pierre van Grinsven	voorzitter	13 febr. 2006	2014
Bert Zandbergen	secretaris	18 febr. 2008	2012
Henk Hegeman	penningmeester	17 mei 2004	2012
Odile Hoogzaad	lid	23 febr. 2009	2013

Algemeen

De rol van de amateur in de Nederlandse archeologie is de laatste jaren nogal veranderd. Zelfstandige opgravingen zijn zeldzaam geworden. Daardoor krijgt onder meer de educatieve functie meer gewicht. In het verslagjaar werden de eerste stappen gezet om dat vorm te geven. Zo werd een aantal leden geïnstrueerd door Thea de Langen van het Erfgoedhuis Zuid-Holland over de werking van leskisten. Mede door de verhuizing kon het geleerde nog niet in de praktijk gebracht worden.

In 2011 heeft het bestuur vijfmaal vergaderd in de werkkruimte aan de Herengracht en elders. Daarnaast werd door meerdere bestuursleden deelgenomen aan de jaarlijkse landelijke ALV (dit jaar in Wormerveer), de regiovergadering in september in Den Haag en de afgevaardigdendag in november te Amersfoort. Belangrijke onderwerpen die het afgelopen jaar bij het bestuur van de AWN-Rijnstreek op de agenda stonden, zijn de huisvesting (verhuizing), educatie en de relatie met de gemeenten binnen ons werkgebied. Op 24 september werkten veel (bestuurs)leden mee aan de viering van het zestigjarig jubileum van de AWN in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden.

Huisvesting

Het jaar 2011 stond in het teken van de verhuizing naar het Archeologiehuis naast Archeon in Alphen aan den Rijn. Dat betekende niet alleen veel plannen maken, met vergaderingen over waar er lampen moesten komen, waar een schrobputje nuttig zou zijn enz. enz., waarbij velen betrokken werden en hun mening konden geven, maar waar vooral de voorzitter, penningmeester en Leo den Hollander speciaal genoemd en bedankt moeten worden. Het betekende ook het inpakken, het vervoer (met Arnold Verkuylen als onmisbare chauffeur), het weer uitpakken en uiteindelijk op een definitieve plaats neerzetten. Omdat er ook veel materiaal uit de opslag in het Provinciaal Bodemdepot gehaald moest worden, werd het uiteindelijk een operatie die vele weken in beslag nam. In een nieuw gebouw zijn altijd wel wat kinderziektes te signaleren, en zeker waar de oplevering en dus verhuizing geforceerd moest plaatsvinden vanwege de al eerder vastgestelde opening op 23 augustus door prinses Maxima, kon niet meteen alles perfect zijn.

Voor onze lezingen hebben we dankzij Jasper de Bruin jarenlang gebruik kunnen maken van een collegezaal in het Lipsius-gebouw van de Universiteit. Door een veel moeilijker sleutelregime is het echter lastiger geworden om daar lezingen te houden. Nu we in het nieuwe Archeologiehuis het auditorium mogen gebruiken, ligt het veel meer voor de hand om daar voortaan al onze lezingen en dergelijke te houden. Het is voor veel leden wat verder

rijden, maar er is in ieder geval geen parkeerprobleem. Bij deze wordt Jasper dank gezegd voor de service die hij ons steeds geboden heeft.

Inrichting werkruimte

De nieuwe werkruimte werd naar tevredenheid ingericht, al bleven er zeker in het begin nog heel wat wensen. Zo was de verwarming nog niet optimaal, maar daarin is inmiddels voorzien. Ook diverse andere zaken konden al verbeterd of aangepast worden, en van de laatste zaken hopen we dat die binnen niet al te lange tijd toch nog gerealiseerd kunnen worden. Soms zijn het echt kleine zaken die iets verpesten; zo zijn de vier fraaie kasten die wij van de Provincie gekregen hebben, 1,10 m. breed, terwijl zelfs de fabrikant van de kasten geen extra planken van 1,10 m. meer levert. Daardoor gaat er dus veel te veel ruimte verloren. En voor archiefdozen zijn ze weer niet diep genoeg, zodat we daarom maar een andere kast in beslag genomen hebben. Zo succesievelijk worden wel de meeste problemen opgelost, maar er blijft nog steeds veel werk over; zo moeten bijvoorbeeld alle nu nog opgerolde tekeningen in de GABS-kast gehangen worden. De boeken en tijdschriften zijn inmiddels op een min of meer definitieve plaats gezet, maar nog niet heel goed toegankelijk. En zaken als vondstadministratie en plaatsing van onder meer gereedschappen zijn ook nog niet ideaal.

Door een goede verbinding met het Internet is veel gewonnen; veel verenigingszaken kunnen nu vanuit de werkruimte gerealiseerd worden.

Omgang met Archeon en Provincie

Wij delen het Archeologiehuis met de Provincie Zuid-Holland (waarbij Frits Kleinhuis ons onmisbare aanspreekpunt is) en het Erfgoedhuis Zuid-Holland (met als aanspreekpunt Janneke van Haver-Plas), terwijl onze 'huisbaas' Archeon in de persoon van Jack Veldman een grote rol speelt waar het het gebouw betreft. Vooral aan Jack past een woord (om het daarbij te houden; het zouden zeer vele woorden moeten zijn) van dank voor alle kleine zaken en wensen die hij vervuld heeft. Tot nu toe is het meest eenrichtingsverkeer geweest waarbij de AWN de vragende partij was, maar het spreekt vanzelf dat voor niets de zon opgaat en wij dus een contraprestatie moeten gaan leveren. Dat zal met name op het gebied van de educatie zijn. In het verslagjaar kon daar nog geen invulling aan gegeven worden.

Waar wij de begane grond en de bovenste verdieping onder de kap als ons 'eigen' territorium mogen beschouwen, is de tussenverdieping niet uitsluitend voor de AWN bedoeld. Dat samenwonen en -werken vergt enige inschikkelijkheid. Wij bieden dan ook graag onze mooie ruimte boven aan, bijvoorbeeld als vergaderruimte. Die blijkt daarvoor heel geschikt, zoals bijvoorbeeld aangetoond werd bij een door het Erfgoedhuis geregelde ver-

gadering van alle Zuid-Hollandse archivariissen. Dat daarbij dan iemand van de AWN aanwezig dient te zijn om onder meer koffie en thee te verzorgen, moet kunnen. Zo hopen wij op een langdurige en voorbeeldige samenwerking met onze partners. Een voorproefje daarvan bood de Netwerkdag Belangenbehartigers Archeologie op 17 september, georganiseerd door het Erfgoedhuis, toen onze werkruimte door de deelnemers bezocht kon worden en enkele leden daar het nieuwe onderkomen presenteerden.

Werkzaamheden

Er wordt gewerkt aan de uitwerking van:

- 1) Alphen De Hoorn 1998, vooral door Leo den Hollander. Hij is druk bezig de moeilijke bouwgeschiedenis van dit buiten en boerderij te reconstrueren.
- 2) Romeins Bodegraven 1995-1996, 2002. Dit project vordert goed; het is de bedoeling om een rapport in de Renus-Reeks uit te brengen, waaraan door verschillende mensen intensief gewerkt wordt. Tom Hazenberg zal als een soort eindredacteur optreden. Wanneer in de toekomst een soort afrondende opgraving plaatsgevonden zal hebben, kan een publieksboek over alle Romeinse opgravingen in Bodegraven gemaakt worden.

Op de maandagavonden is gewerkt aan de uitwerking van kleinere opgravingen te Aalsmeer, Alphen, Koudekerk en Voorschoten-Donkiaan. De eerste wordt in deze *Renus* gepubliceerd.

Op dinsdag werd gewerkt aan Bodegraven en Alphen-De Hoorn, naast tal van zaken van meer huishoudelijke aard, en na de verhuizing de afronding daarvan.

Tentoonstellingen

In het museum van Leiderdorp wordt vroegmiddeleeuws materiaal van de AWN geëxposeerd. Ook zijn er presentaties van 'ons' materiaal in de permanente opstelling in het Katwijkse Museum en de Oudheidkamer in Koudekerk.

Ook werden enkele zaken het waardig bevonden om in de expositie in het Archeologiehuis getoond te worden.

Vrijwilligersmarkten

Onze gebruikelijke aanwezigheid op de Vrijwilligersmarkt in Voorschoten heeft weer plaatsgevonden op 10 september, evenals die op de Historische Markt te Noordwijk-Binnen op 2 en 3 juli (met dank aan Peter Bakker en de andere helpers). De mooie witte 'koffers' van de 'kraamcommissie' hebben daarbij weer prima dienst gedaan.

Website en mailinglist

De website van de Rijnstreek is te vinden op: www.awn-afd6.nl. Odile Hoogzaad beheert de website. Kopij voor de website kan gericht worden aan het algemene e-mail-adres: awnrijnstreek@yahoo.com. De website is ook via de AWN-website (www.awn-archeologie.nl) gelinkt.

Voor actuele informatie kan op de website gekeken worden. Regelmatiger worden er ook e-mails rondgestuurd, met betrekking tot veldwerk, wanneer dit zich voordoet. Heeft u tot nog toe geen e-mail ontvangen, maar stelt u daar wel prijs op, dan graag even een bericht naar awnrijnstreek@yahoo.com.

Leden

Ook in 2011 schommelde het aantal leden van de afdeling Rijnstreek rond de 125. In totaal krijgen ruim 230 personen en instanties de Renus toegezonden. Naast de leden zijn dit een aantal buitenleden en heel wat instanties, bestaande uit overige AWN-organen, alsmede gemeenten en historische verenigingen die binnen onze afdeling vallen, maar waardoor onze activiteiten beter zichtbaar worden voor overheden en zusterverenigingen.

Lezingen

In 2011 zijn de volgende lezingen gehouden:

- 1 maart: in aansluiting op de jaarvergadering sprak Jasper de Bruin over de opgravingen in Nieuw-Rhijnegeest te Oegstgeest
- 2 mei sprak Arjen Bosman over De Romeinen in Velsen
- 6 juni Epko Bult over Het archeologisch onderzoek naar het klooster Koningsveld te Delft
- 7 november Chrystel Brandenburgh over het Aalmarktproject in Leiden
- 12 december Henk Weerts over de holocene trans- en regressiefasen: feit of fabel?

De organisatie van de lezingen was in handen van Pierre van Grinsven. De plaats van de lezingen was twee keer in de werkruimte aan de Herengracht, één keer in het Lipsiusgebouw en twee keer in het Archeologiehuis. Vooral het nieuwe auditorium in het Archeologiehuis is nog even wennen; maar wanneer de kinderziekten overwonnen zijn, zal dit zeker een uitstekende plaats blijken te zijn.

Publicaties door leden van Rijnstreek of over gegevens van de Rijnstreek

In 2011 is een tweetal nummers van ons afdelingsblad verschenen. De eindredactie, productie en verzending werden verzorgd door Piet de Baar. Corné

van Woerdekom verzorgde als vanouds de lay-out.

Of er dit jaar door leden van onze afdeling nog belangwekkende en vermeldenswaardige artikelen en dergelijke in andere organen dan de Renus gepubliceerd zijn, is ons niet gebleken. Wel moet hier nog speciaal genoemd worden de dissertatie van Menno Dijkstra over de historie van het gebied van de mondingen van de Maas en Rijn in de Vroege Middeleeuwen, waar hij op 16 december op promoveerde – een prachtige studie, die alle lof verdient. Een exemplaar van "Rondom de mondingen van Rijn en Maas" is ter inzage in de werkruimte.

Archeologische contacten

Sinds de invoering van de nieuwe wet op de archeologische monumentenzorg in september 2007 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor uitvoeren en handhaven van het archeologisch beleid. In september 2009 zouden de gemeenten een archeologie-nota hebben moeten goedkeuren waarin staat hoe zij het beleid denken te gaan uitvoeren. In de praktijk komt dit neer op het hebben van een verwachtingskaart en een beschrijving wat te doen bij bodemverstoringen in een gebied met hoge archeologische verwachtingen. Ook in 2011 hadden nog niet alle gemeenten een door de raad goedgekeurd archeologisch beleid. Waar mogelijk biedt het bestuur hulp bij het totstandkomen van een goed beleid en de daartoe benodigde nota.

In 2008 zijn we begonnen met het invoeren van AWN-correspondenten, leden van de AWN of van een historische vereniging, die in hun (deel van een) gemeente mede toekijken of de gemeente wel overeenkomstig de nieuwe wet handelt. Deze correspondenten blijken in de praktijk naar tevredenheid te functioneren, zij het vaak in een signalerende functie, waardoor het bestuur toch nog veel hulp bij het zetten van verdere stappen moet bieden. Maar dat doen we graag, tot heil van het archeologisch bodemarchief.

De AWN neemt deel aan het overleg in het kader van de Erfgoedkoepel, een orgaan waarin alle Leidse historische verenigingen deelnemen. Er is een open overleg met de gemeente Leiden, dat een informatief karakter heeft.

Contacten met archeologische bedrijven.

We hebben een speciale relatie met Hazenberg Archeologie Leiden. We krijgen vooral hulp bij het uitwerken van onze grote opgravingen als Alphen-De Hoorn en Bodegraven. Tom Hazenberg helpt hierbij op onbekrompen wijze om tot rapportage in boekvorm te komen. Ook krijgen we steun bij het uitbrengen van de Renus-Reeks. Dit is een samenwerking die anderen tot voorbeeld gesteld kan worden.

Bert Zandbergen, secretaris

JAARVERSLAG ARCHEOLOGISCH VELDWERK 2011

Er waren twee veldwerkactiviteiten voor onze afdeling in 2011.

Veldverkenning en booronderzoek Hondsdijkse polder.

In de Hondsdijkse polder in Koudekerk aan den Rijn (gemeente Rijnwoude) heeft de AWN in 1992 een deel van een inheems-Romeinse nederzetting gevonden. Omdat er scherven waren aangetroffen op het terrein juist ten noorden van de vindplaats vroegen we ons af of op dit terrein aan de andere kant van de Molenwetering de grond was afgekleid of niet. In deze polder is op grote schaal klei gewonnen voor de dakpannenindustrie, waarmee vele vindplaatsen verloren zijn gegaan.

Een twaalfal boringen in twee boorlijnen lieten zien dat de bodem nog ongestoord was; een humeuze kleilaag van meer dan een meter op veen werd aangetroffen. In deze boringen werden geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Op het perceel naast het terrein met de vindplaats werd een veldverkenning uitgevoerd met als doel na te gaan of er nog aardewerkfragmenten gevonden konden worden die konden wijzen op een nederzetting. In een dertigtal vakken van 25x4 m. werd de pas omgeploegde akker nagelopen.

We vonden alleen aardewerk uit de zeventiende tot de twintigste eeuw, waarschijnlijk afkomstig van opgebrachte grond voor grondverbetering of bemesting.

Verkennd proefsleuvenonderzoek in Voorschoten.

Van 1 tot en met 16 september 2011 heeft de AWN-afdeling Rijnstreek een verkennend proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op het voormalige Defensierrein aan de Donklaan 78 te Voorschoten. Het terrein was vrijgegeven na verkennend booronderzoek.

Dit onderzoek, met toestemming van de RCE (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed), werd professioneel begeleid door Lauren Bruning, gemeentearcheoloog van Voorschoten, en Rob Houkes, expert prehistorie van Hazenberg Archeologie. Het ging hier om een drie weken durend onderzoek waarbij de gemeente Voorschoten voor de graafmachine en de bronbemaaling heeft gezorgd.

Bij dit proefsleuvenonderzoek is een archeologische vindplaats uit de Vlaardingencultuur aangetroffen (ca. 3400-2500 v. Chr.). In een donkere laag in de strandwal zijn enige tientallen scherven aardewerk en enkele fragmenten vuursteen aangetroffen. Verder zijn er enkele paalsporen, wat vage kuiltjes en een grote waterkuil (= drinkwatervoorziening) gevonden. Deze vondsten wijzen op de nabijheid van huisplaatsen.

Ca. 40-60 cm onder deze donkere bewoningslaag is in het zand van de strandwal zelf een laag houtsnippers en -spaanders gevonden. Herkomst en datering hiervan zijn voornamelijk onduidelijk.

Verder kwamen over het hele terrein sporadisch scherven voor uit de Romeinse periode: kenmerkend gedraaid importaadewerk. Deze vondsten werden vooral gedaan in het veenpakket dat boven de Vlaardingens-bewoningslaag ligt.

Aanbevolen wordt om vervolgonderzoek te laten doen aan de hand van de genomen houtmonsters om de conclusies beter te onderbouwen. Voor het terrein aan de Donklaan 78 wordt geadviseerd nader archeologisch onderzoek te laten uitvoeren in het zuidelijke deel waar de bewoningslaag is aangetroffen. Dit archeologisch onderzoek zou uitgevoerd moeten worden in de vorm van een kleine vlakdekkende opgraving. Deze opgraving, de eerste na een lange periode in onze afdeling, heeft vele positieve reacties gekregen en een groot aantal leden heeft er aan meegewerkt. Een stimulerende ervaring!

FINANCIËLE OVERZICHTEN 2011

KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER CATEGORIE over geheel 2011

	kosten	opbrengsten/ontvangsten	
A	Lezingen	€ 570,26	5-Jan rente bijboeking € 9,58
B	Renus / Renusreeks	€ 720,08	6-Jan debetrente 1/10-31/12'10 € 1,79-
C	Bestuurskosten	€ 50,25	27-Apr Retributie AWN 1/2011 € 492,50
D	Kosten Huisvesting c.a.	€ 68,26	4-May rente ivm n'we spaarrek € 23,29
E	Kosten tijdelijke huisvesting	€ 1.342,35	4-May rente ivm n'we spaarrek € 3,01
F	Deskundigheidsbevordering	€ 500,00	23-May Subsid L'den ivm tegemoetkoming € 2.000,00
G	Kosten opgravingen	€ 33,45	6-Jul debetrente 1/4-30/6 € 0,90-
H	Kosten Uitwerkingen	€ 268,13	25-Jul Subsidie V'schoten 2011 € 474,28
	blad 3 Afschrijving '11; 1 compu	€ -	17-Nov Retributie AWN 2/2011 € 470,00
		€ 3.552,78	€ 3.469,97
	uitgaven =	<u>€ 3.552,78</u> (kosten -/- afschrijving = 3.552,78 -/- 0,00)	
	Vershil is negatief	<u>€ 82,81-</u> (= 3.469,97 -/- 3.552,78) opbrengsten -/- uitgaven	

*Weg! een
revisie
via de mail
6/6/2012*

BALANS PER 31 DECEMBER 2011

1	Computer ACER waarde eind 2010	€ 582,78 € -	0	saldo eigen vermogen	<u>€ 363,68</u>
	afschrijving 50%eind'10 waarde eind 2011	€ - € -		reserveringen	
2	Voorraad RENU Sreeks	€ 61,58	1	Bod-2-Kerkstr'89-'91-'99-'0	€ 823,00
3	saldo girotel 31/12	€ 1.637,09	2	Voor-1 - Wapen 2004	€ 500,00
4	Spaarrekeningen**blz.4	€ 5.202,13	3	Voor-2 - Hema/G 2004	€ 750,00
5	Afgeboekt naar girotel	€ 1.000,00	4	Voor-3 - v Aken/Treub -'05	€ 500,00
6	saldo spaarrekeningen 31/12	€ 4.238,01	5	Alp-2 - de Hoorn - '98	€ 750,00
			6	Sas-1Hfd/Kerkstr	€ 500,00
			7	Katwijk Achterweg	<u>€ 1.750,00</u>
				TOTAAL reserveringen '11	<u>€ 5.573,00</u>
	BALANSVERMOGEN	<u>€ 5.936,68</u>			<u>€ 5.936,68</u>

BEGROTING 2012

kosten		opbrengsten/ontvangsten			
A	Lezingen	€ 400,00	1	retributie AWN	€ 900,00
B	Renus; druk-verzendkosten	€ 300,00	2	rente plusrekening	€ 50,00
C	Renusreeks rapportagekosten	€ 700,00	3	vergoeding opgravingen	€ 100,00
D	Bestuurskosten	€ 200,00	4	te werven subsidies	€ 500,00
E	Deskundigheidsbevordering	€ 300,00	5	Inkomsten Renus reeks	€ 50,00
F	Kosten opgravingen	€ 100,00	7	nadelig saldo	-/
G	Kosten Uitwerkingen	€ 700,00			<u>€ 1.100,00</u>
H	Afschrijvingen	€ -			
		<u>€ 2.700,00</u>			<u>€ 2.700,00</u>

LEZINGEN EERSTE HALFJAAR 2012

Na de Algemene Ledenvergadering op 5 maart (ca. 20.30 uur) zal dr. Antoine Wilbers spreken over

Het mondingsgebied van de Oude Rijn: een beter verwachtingsmodel d.m.v. geoarcheologisch onderzoek.

Als rivierdeskundige fascineert spreker het mondingsgebied van de Oude Rijn. Het gebied kent een zeer complexe ontstaansgeschiedenis, waarbij in tegenstelling tot rivierafzettingen in de Betuwe, de sedimenten van de rivier nauwelijks te onderscheiden zijn van de sedimenten van de strandwallen, lagunes, kreken en kwelders. De bestaande reconstructies van het gebied vertonen daarom opmerkelijke zaken zoals een meanderende rivier waarvan de ligging meer dan 1000 jaar niet verandert. Of een rivier met meanders,

die bij de kust plotseling rechtdoor wordt getekend omdat we niet goed weten waar de geul lag. Door middel van een reconstructie van wat bekend is over de ligging van oude geulen, verschillende archeologische onderzoeken en een interpretatie van historische kaarten kan de ligging en vorm van de Oude Rijn in 1150 na Chr. worden gereconstrueerd. Dit toont een sterk meanderende rivier waarvan bekend is dat de meanders zijn gegroeid en hebben bewogen gedurende de Vroege Middeleeuwen. Rivierkundig is bekend dat rivierpatronen en meanders aan duidelijke wetmatigheden en relaties gebonden zijn. Met behulp van deze wetmatigheden en relaties kan worden bepaald dat de Oude Rijn in de Romeinse tijd een veel rechter patroon kende en dat gedurende de Vroege Middeleeuwen de Oude Rijn sterk meanderde. Een achterwaartse reconstructie toont de ontwikkeling van de meanders en ook de vermoedelijke loop van de Rijn in de Romeinse tijd. Middels deze reconstructie kan een verwachtingsmodel worden gemaakt voor het vinden van archeologische resten uit de Romeinse tijd en de Vroege Middeleeuwen.

Op dinsdag [let op de afwijkende dag!!!] 17 april zal Wouter Vos (Hazenbergh Archeologie) spreken over

De Romeinen in Valkenburg aan den Rijn-de Woerd

Op 28 januari vond te Valkenburg aan den Rijn de presentatie plaats van het prachtige boek "Romeinen op de Woerd. Reconstructie van een woonwijk op grond van een vergeten opgraving in Valkenburg (ZH)", een uitgave van Hazenbergh Archeologie. Hierin werd door spreker (met Ester van der Linden en Boudewijn Voormolen) de opgravingen uit 1972 en 1988 uitgewerkt. Hij zal in zijn lezing uitgebreid ingaan op die belangwekkende opgravingen.

De Romeinen op Ockenburgh.

In de jaren negentig is in Den Haag grootschalig opgegraven op de Romeinse vindplaats Ockenburgh, met verrassende resultaten. In het kader van Odyssee is nu een gedeelte van de site uitgewerkt: het kleine Romeinse fort dat daar gelegen heeft. Met deze uitwerking zijn de contouren van de Romeinse kustverdediging in Zuid-Holland voor het eerst een klein beetje zichtbaar geworden. De lezing gaat daar uitgebreid op in.

Ab Waasdorp is archeoloog en onderzoeker bij de gemeente Den Haag en was projectleider van het Odysseeproject.

Deze beide lezingen vinden eveneens plaats in het Archeologiehuis in Alphen aan den Rijn, aanvang 20.00 uur.

14 april: Algemene Ledenvergadering van de AWN.

Op zaterdag 14 april zal de landelijke AWN haar jaarvergadering in Archeon houden. Dat daarbij ook onze nieuwe werkruimte bezocht kan worden,

spreekt vanzelf. Enkele leden zullen hand- en spandiensten verlenen en met name wanneer in de namiddag de leden ons onderkomen kunnen bewonderen, daar toelichting geven en uiteraard vragen beantwoorden. Het programma belooft een welbestede dag, waarbij ook veel mede-archeologen ontmoet kunnen worden. Dit programma zal in de eerstkomende 'Westerheem' verschijnen. Bij deze dan ook de oproep om in groten getale onze afdeling te vertegenwoordigen. Zeker voor wie het nieuwe Archeologiehuis nog niet gezien heeft, of juist minder goed bekend is met het archeologisch themapark Archeon, is dit een uitgelezen kans om daarin te voorzien.

DE VOORLAATSTE RENUS

Ja, u leest het goed: u heeft de laatste Renus op één na in handen. Dat wil zeggen: in een papieren editie. Bij dit 'verscheiden' van in ieder geval mijn lijfblad is een korte terugblik niet ondienstig.

Na de Renus 1992 nr. 2 droeg Gijsbert Jansen het redactiewerk voor de Renus aan uw huidige redacteur over. Mijn eerste aflevering was 1992 nr. 3. Twintig jaar heb ik het dus volgehouden – achteraf best wel een prestatie. Gijsbert typte de hele boel nog op een oud typemachientje en op zijn school verrichtte hij het kopieerwerk. Ik had hem wel eens een paar artikeltjes geleverd, netjes geprint, en die kon hij ook gewoon in zijn veredelde knip- en plakwerk verwerken. Toen ik de zaak overnam, heb ik meteen alles in de computer verwerkt en met het nodige gefröbel alles binnen de marges geperst, vaak met het nodige geëxperimenteer de (toch nog té donker gefotokopieerde) afbeeldingen op de goede grootte vrijgehouden en na het printen van de tekst ingeplakt. Daarna kon alles op het kopieerapparaat van het Gemeentearchief Leiden gekopieerd worden. Al met al steeds een hele klus, die liefst op een zaterdagmorgen of op een avond diende te gebeuren, omdat je dan ongehinderd tussen computer, printer en kopieerapparaat op en neer kon rennen, net zolang tot alles naar tevredenheid paste en de oplage gekopieerd was. Telkens vier losse A5-velletjes op een bepaalde manier dusdanig gekopieerd dat het na vouwen een klein boekje opleverde. Heel dit primitieve proces kostte flink wat tijd, en daarbij kwam natuurlijk ook nog het grotendeels zelf volschrijven. Heel wat afleveringen kan ik nog steeds met genoegen inzien en herlezen, al zijn er ook wel eens afleveringen verschenen waar ik maar matig of zelfs ontevreden over was. Vaak was tijdgebrek een factor, en ook wel eens gebrek aan stof. Dat leidde ertoe dat met name ook andere (bestuurs)leden wel eens meehielpen; hier zij dankbaar gememoreerd Eric van der Kuijl en Dé Steures, zonder anderen tekort te willen doen.

In de loop der jaren bleef de techniek niet stilstaan. Illustraties konden

ook digitaal aangeleverd worden, maar daar kon ik toen niets mee. Ook het beslag op het kopieerapparaat van het Archief gaf steeds meer gedoe. Dit leidde er in 2001 toe om het kopieerwerk uit te besteden aan Drukkerij Sparta, hier in dankbaarheid genoemd, want vaak was er tussen het inleveren van de kopij en de datum waarop de Renusen verzonden moesten worden, weinig tijd. Omdat uw redacteur misschien wel leuke verhaaltjes kan schrijven, maar verder een digibeet is, moest ook de volgende stap uitbesteed worden: een mooie lay-out, verzorgd door Corné van Woerdekom. Ook hem is veel dank verschuldigd, want het eeuwige probleem van het laat aanleveren van stukken trof ook hem. Vaak heeft hij getoverd om van een chaos toch nog een fraai geheel te maken.

Maar de tijd gaat verder. Vandaag de dag gaan steeds meer verenigingen en stichtingen ertoe over om hun verenigingsnieuws, artikelen, zelfs complete databestanden op een website te plaatsen. Onze afdeling is bepaald geen voorloper wat dat betreft. Maar ook bij ons is de tijd daar nu toch echt wel voor aangebroken.

Een paar jaar geleden is er al eens op een jaarvergadering gediscussieerd over de vraag of de Renus in een papieren editie zou moeten blijven verschijnen. Het bleek dat er toch nog wel veel leden waren die óf geen computer hadden óf liever geen nieuws van een website lazen. Dus werd besloten de papieren editie te handhaven. Maar thans ligt de zaak weer anders. Allereerst zijn de kosten van de Renus toch wel een fikse hap uit ons budget.

Als al die kosten bespaard kunnen worden, geeft dat de penningmeester iets meer lucht in deze steeds benarder wordende tijden. Dan is het uw redacteur na twintig jaar enigszins welletjes aan het worden – niet zozeer het schrijven (al valt dat ook wel eens zwaar), maar vooral het gedoe. Het gedoe om een up-to-date adressenbestand te hebben, en op plaketiketten, het plakken (klinkt simpel, maar kost wel een paar uur), naar de post brengen – op zich een klusje van niks, maar de eisen van Tante Pos worden steeds bezwaarlijker... Al met al dus een heel gedoe, waarbij de kans dat een Renus te laat bij de leden op de deurmat valt steeds groter wordt. Bovendien is een papieren editie per definitie niet super-actueel, althans in vergelijking met een website.

En dan kwam er de mededeling van Corné van Woerdekom dat hij geen tijd meer voor de Renus heeft – een zo onmisbaar persoon kun je niet zomaar vervangen. Kortom, al is het met tegenzin, het bestuur heeft moeten besluiten de papieren editie te gaan staken. Ik heb me laten overhalen om in het najaar nog een allerlaatste Renus te maken, maar dan houdt het echt op. Zelfs al zouden er massa's leden zijn die staan te popelen om al dat 'gedoe' over te nemen, het heeft de toekomst niet – al die energie kan beter aan het vervolmaken en vullen van de website besteed worden.

Hoe nu verder?

Voortaan zullen er berichten op (de home-page van) onze website www.awn-afd6.nl geplaatst worden zodra ze definitief gereed zijn. Het maakt niet uit of het een uitnodiging voor een lezing is, een In Memoriam, een rapport, artikel, boekbespreking, signalering of noem maar op. Kijk dus zo ongeveer eens per maand even op de website. Om te voorkomen dat u net te laat ziet dat er een lezing is en die dus zou missen, zal er ruim een week tevoren een e-mailtje gestuurd worden door onze secretaris of websitebeheerder aan al degenen van wie een e-mail-adres bekend is. In deze 'herinnering' zal in ieder geval datum, plaats, spreker en onderwerp genoemd worden, met een verwijzing naar de website voor de uitvoeriger toelichting over de lezing.

Als u dus niet erg vaak op de website kijkt en prijs stelt op de herinnering, stuurt u dan een mailtje aan de secretaris (awnrijnstreek@yahoo.com) zodat hij uw e-mail-adres in de verzendlijst kan opnemen. Als er toch nog leden zijn die òf geen Internet hebben òf deze procedure helemaal niks vinden, is er de mogelijkheid dat er een simpele print van het verhaal gemaakt wordt en die per post toegezonden, maar daarvoor zal wel wat betaald moeten worden, want kopieer- en portokosten moeten toch wel vergoed worden. Ook dit moet nadrukkelijk aan de secretaris meegedeeld worden.

Het is allemaal nieuw en bij nieuwigheden zijn kinderziektes niet uitgesloten. Iedereen moet een beetje wennen. Mocht er helaas iets niet geheel vlekkeloos verlopen, wilt u dan niet meteen van de foutenmaker(s) gehakt maken? Maar integendeel tips of trucs voor een verbetering inzenden? Bij voorbaat dank, want met zijn allen moeten we er iets moois van maken. Op naar de toekomst!

Uw redacteur wacht als altijd uw mooie artikelen en berichten in – en ook kritiek, correcties van fouten waar de redactie ondanks alle zorgvuldigheid tòch overheen gelezen heeft.

Piet de Baar

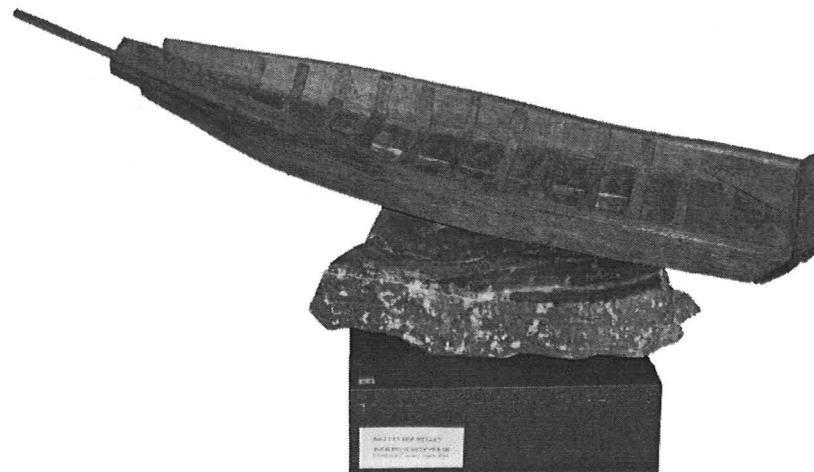
TENTOONSTELLING SIET VAN DER MEULEN

Zaterdag 14 januari vond met een drukbezochte bijeenkomst de opening plaats van de eerste tentoonstelling van de Voorschotense Kunstkring van 2012, die inmiddels afgelopen is. Eén van de exposanten was Siet van der Meulen met beelden. Siet is in de AWN bekend als de "voorvrouw" van de aardewerkrestauratiegroep. Al sinds lang is zij een ervaren beeldhouwer, meestal met werk in steen of hout en soms in gemengde technieken. De beide andere kunstenaars waren een aquarellist en een schilder.

De Voorschotense Kunstkring is een bijna vijftig jaar oude vereniging van kunstenaars uit Voorschoten en naaste omgeving, die is opgericht door de indertijd zeer bekende schilders Paul Citroen en Harm Kamerlingh Onnes. Werk van hen behoort tot de collectie van De Lakenhal en is meestal in de vaste opstelling te zien.

Siet toonde een vijftiental beelden van uiteenlopende grootte. Eén daarvan illustreert tevens haar archeologische werkzaamheid en belangstelling. Het is voor het grootste deel vervaardigd uit archeologisch materiaal. Het betreft eikenhouten duigen van een ton, ingegraven onder de bakstenen bovenmantel van een waterput van de zeventiende-eeuwse buitenplaats "Swanendrift", opgegraven in 1998 in De Hoorn, Alphen aan den Rijn. Enkele van deze duigen zijn verzaagd ten behoeve van datering met de dendrologische methode. Soms blijven (de duigen van) opgegraven tonnen door langzame uitdroging prachtig geconserveerd. Dit was met deze ton niet het geval; bewaren was niet zinvol.

Dick van der Kooij

Siet van der Meulen, "Romeins Scheepswrak", Archeologisch Hout en Zwart Albast.

Vondsten gedaan bij de bouwput van de Albert Heijn in Aalsmeer, Praamplein

Datum: mei 2008

Coördinaten: 111.30 x 476.30

Vondstomstandigheden: beerputten gevonden tijdens saneringswerkzaamheden

Vondsten ingebracht door: Erik Jan Brunt

Determinatie door: Pierre van Grinsven

Verslag door: Els Koeneman

Geschiedenis

Bebouwing sinds: 2010

Plannen en realisatie voor bouw/verbouw Albert Heijn: 2010

Vondstomstandigheden

De vondsten zijn in mei 2008 gedaan door Erik Jan Brunt, medewerker van een bodemsaneringsbedrijf. Bij saneringswerkzaamheden op het bouwterrein ten behoeve van de bouw van de Albert Heijn en de aanleg van het parkeerterrein zijn enkele beerputten aangetroffen. Dhr. Brunt heeft het aardewerk eruit verzameld en de vondsten naar de AWN afd. Rijnstreek gebracht. Hoewel formeel Aalsmeer niet tot het werkgebied van de Rijnstreek behoort, is besloten deze toch te bewerken zoals het hoort, inclusief deze rapportage.

Situatie Praamplain

De vondsten

Het betreft voor het merendeel aardewerkscherven. Te onderscheiden is rood geglazuurd aardewerk (scherven van (bak)pannen, potten, graven, schalen, deksels), ongeglazuurd rood aardewerk (delen van een test en van een vuurbord), witbakkend aardewerk (o.a. van een kan) en enkele scherven steengoed (kruiken).

Naast het aardewerk is een stukje cement gevonden en een hielbot van waarschijnlijk een rund.

Datering

Het merendeel van de aardewerkvondsten valt te dateren tussen 1600 en 1800. Binnen deze ruime periode is een aantal voorwerpen nauwkeuriger te dateren: Uit de periode 1600-1700 een aantal witbakkende en roodgeglazuurde scherven, uit de periode 1700-1800 een stuk van een roodgeglazuurde bakpan. Scherven van een grape en van een deksel (beide roodgeglazuurd) en van een kom (witbakkend) zijn nog iets nauwkeuriger te dateren, namelijk tussen 1675 en 1740.

Enkele scherven hebben een iets oudere datering: een deel van een roodgeglazuurde kom en van een witbakkende kop uit de periode 1580-1610, een ongeglazuurde test uit de periode 1575-1600 en een deel van een steengoed kruik met een medaillon uit de periode 1540-1580. Een scherp van een rood ongeglazuurde vuurklok zou zelfs uit de periode 1420-1460 kunnen komen.

Een grote, roodgeglazuurde grape lijkt nagenoeg compleet te zijn.

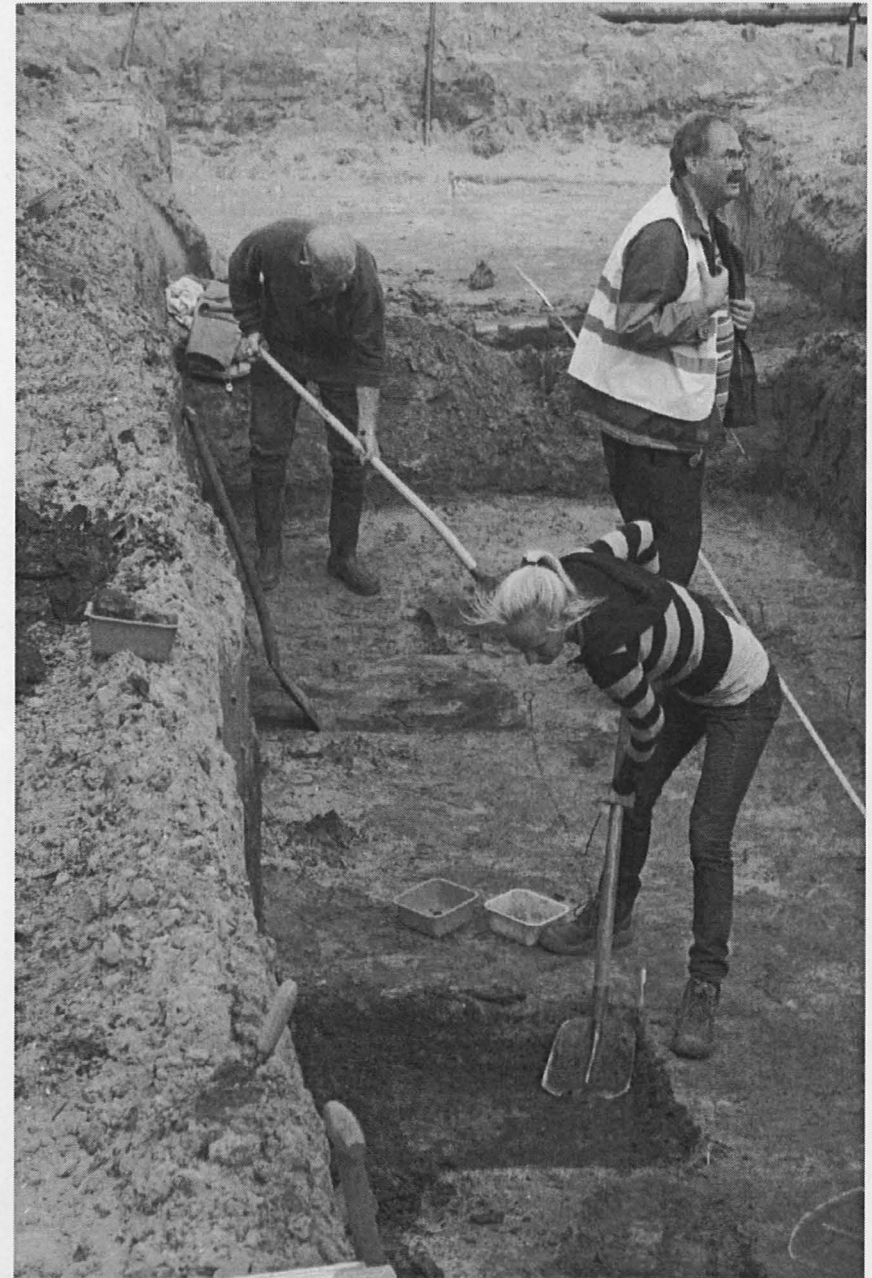
Aalsmeer													
id	categorie	soort	type	functie	aantal	r	w	b	o	datering	mae	bijzonderheden	glazuur
1	aw	roodglaz	BOZ	grape groot	0	5	4	2		1600-1700	1	nagenoeg compleet, BOZ 430-441	br in/uit
2	aw	roodglaz		grape groot	0	2	1			1600-1700	1	glaz br/gr	
3	aw	roodglaz	BOZ	bakpan	0	1				1700-1800	1	BOZ 575, bakpan of kom, r-o fragm	
4	aw	roodglaz		pot	0	1				1600-1700	1		li-br in
5	aw	roodglaz		pan	0			1		1600-1800	1	roet uit	li-br in
6	aw	witbakkend			0	1				1595-1625		SiS 757 r+o, Limburgs Duits geknepen oor	in/uit
7	aw	steengoed	Frechen	kruik	0		1			1540-1580	1	SiS 195 met medaillon	
8	aw	steengoed	Frechen	kruik	0		1	1		1500-1800	1		
9	aw	roodglaz	BOZ	grape groot	0	4	8	1		1675-1725	1	BOZ 504-512	
10	aw	roodglaz		bakpan	0		2			1600-1800	1		
11	aw	roodglaz		pot groot	0		2			1600-1800	1		
12	aw	roodglaz		grape	0	1	1			1600-1800	1		

Aalsmeer												
id	categorie	soort	type	functie	aantal	r	w	b	datering	mae	bijzonderheden	glazuur
13	aw	roodglaz		test	0		1		1575-1600	1	Amsterdam 502, b+3 pooljes	
14	aw	roodglaz	roze	grape	0		1		1600-1800	1	b+poot	ge, li-br in/uit
15	aw	roodglaz		kom	0	3	2	3	1580-1610	1	r+o, r+tuit SIS 592	li-br uit, gr in
16	aw	roodglaz		schaal	0	1			1600-1700	1		gr-ge in, li-br uit
17	aw	witbakkend		kop	0	1			1580-1610	1	SIS 786-789	li-br in, ro uit?
18	aw	roodglaz			0	1						
19	aw	roodglaz		deksel	0	1			1675-1720	1	SIS 451	do-br in/uit
20	aw	witbakkend			0	1			1600-1700		r+tuit	gr uit, ge in
21	aw	witbakkend			0	2			1600-1700			gr in/uit
22	aw	witbakkend			0	1			1600-1700			ge in, gr uit
23	aw	witbakkend			0	1			1600-1700		w+ooraanzet	ge in, gr uit
24	aw	witbakkend		kan	0	1			1600-1700	1		ge in/uit
25	aw			kom	0	1			1680-1740	1	SIS 781, herkomst Frechen	ge in/uit
26	aw			vuurklok	0	1			1420-1460	1	SIS 703	
27	fabst	cement		brok	1							
28	bot	rund			1						hielbot	

RENUS-Reeks

Verkrijgbaar bij voorzitter, secretaris of penningmeester zijn de volgende delen:

- Nr. 1, Pierre van Grinsven en Menno Dijkstra, *De vroeg-middeleeuwse nederzetting te Koudekerk aan den Rijn. Een bijna vergeten opgraving in de Lagewaardse polder* (169 p.) € 32,--
- Nr. 2, Menno Dijkstra, Leo den Hollander en Hans van der Meulen, *Lisse – Kaaspakhuisje. Archeologische vondsten uit de Nieuwe Tijd bij het 'Kaaspakhuisje' in het centrum van Lisse* (45 p.) € 16,50
- Nr. 3, Pierre van Grinsven en Dick van der Kooij (met een bijdrage van S. Comis), *Hazerswoude-Dorp – Dorpsstraat 67. Verslag van een proefsleuf met sporen uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd in de gemeente Rijnwoude* (50 p.) € 16,50
- Nr. 4, Menno Dijkstra (met een bijdrage van Wim Kuijper), *Terug naar Katwijk. Archeologisch onderzoek door de AWN-Rijnstreek in de Zanderij Westbaan, 1998 en 2003* (74 p.) € 18,--

Opgraving Voorschoten Donklaan 78, 13 september 2011. Foto Hans Postma